

Boom der Onverzettelijken

Uit: Friesch Dagblad – 17 april 2023

TWEEDE WERELDOORLOG

Nel Jensma

Heerenveen

Op 15 april 1945 werd Heerenveen bevrijd. Er was opluchting maar ook chaos. Al gauw wilde de bevolking het leven weer oppakken en het land wederopbouwen. Voor verzetshelden die hun activiteiten met de dood hadden moeten bekopen verschenen her en der monumenten. Hun medestrijders die de oorlog wel overleefden, werden vaak vergeten. Voor hen is er sinds deze zaterdag de 'Boom der Onverzettelijken'

In het park achter Minckelersstate in Heerenveen is het zaterdagmiddag druk. Jong en oud heeft zich verzameld rond de herdenkingsboom. Burgemeester Tjeerd van der Zwan houdt een inleiding en geeft dan het woord aan Wietske Brouwer-de Jong. Ze is de dochter van een verzetsheld en tevens initiatiefneemster van de herdenkingsboom.

Mienskip

Wietske Brouwers vader had een hoefsmederij, runde een winkel en ontpopte zich in de Tweede Wereldoorlog tot verzetsheld. „Hij overleed veel te vroeg”, vertelt ze geëmotioneerd in haar toespraak. Binnen het gezin werd er veel over de oorlog gesproken. „Tegenwoordig noemt men het 'mienskip' maar eigenlijk was dat er toen ook al.”

Brouwer verwijst naar de vele mensen, van allerlei komaf, die in de oorlog samenwerkten om anderen in het geheim te helpen. „Zuivelfabrieken leverden per week honderd pond roomboter en iedere week werd er een koe geslacht waarvan het vlees bestemd was voor de onderduikers. Mensen deden dat belangeloos, maar wel onder bedreiging van de doodstraf door de Duitsers.” Brouwer noemt de inzet van deze verzetshelden geweldig.

De grote opkomst bij de onthulling van de Boom der Onverzettelijken had Brouwer wel verwacht. „Het leeft veel meer dan men in de gaten heeft. Niet alleen onder ouderen maar ook onder jongeren. Wat we van deze verhalen kunnen leren zit hem vooral in het focussen op de gemeenschappelijke deler, in plaats van altijd maar te kijken naar de verschillen.”

Ook Henk de Jong (81) is 'zoon van'. „Van al dat verzetswerk heeft mijn vader wel een tik gekregen. Hij was kortaf, soms te snel geïrriteerd en kreeg lichamelijke klachten. Ik vind het zeer terecht dat er naast alle eer voor de mensen die gesneuveld zijn nu ook aandacht is voor de mensen die het overleefden. Ook zij hebben veel betekend voor het verzet.”

Vrijheid is volgens De Jong het hoogste goed: "Dat moet je koesteren."

Kleine potjes hebben grote oren

Ondanks een dubbele longontsteking wilde Ineke Lugtmeier (78) er deze zaterdag per se bij zijn. "Het is een bijzondere dag, de hele familie is aanwezig." Haar beide ouders - Lambertus Lugtmeier Wiersma - zaten in het verzet. „Thuis werd er weinig over gesproken maar onderling werd er van alles aan elkaar doorverteld. Ik heb er veel van onthouden: kleine potjes hebben grote oren."

Tijdens de oorlog was moeder Trijntje zwanger van haar. „Ze zat in de gevangenis in Heerenveen en is daar vreselijk mishandeld. Om geheimen los te krijgen werden er sigaretten op haar lichaam uitgedrukt, ze zat helemaal onder de brandwonden."

Ineke Lugtmeier kwam toch ter wereld, maar maakte de oorlog vanwege haar leeftijd niet bewust mee. „Maar ze zeggen weleens dat je als ongeborn kind van alles kunt meekrijgen. Daar geloof ik wel in. Ik voel me zo verbonden met het Joodse volk, ik wil er alles van weten."

Haar man Ad van de Graaf (83) haalt met trots een doosje tevoorschijn. In het doosje zit een munt. De munt is zwaar en gemaakt van echt zilver. „Dit is een Yad Vashem--onderscheiding. Omdat zij hun leven waagden om Joden te redden, hebben mijn schoonouders deze munt gekregen van de staat Israël. Er staat iets op als: als je een mens redt, dan red je het hele volk.

De democratie is fragiel

"Doordat de nabestaanden in actie zijn gekomen voor deze boom, zijn er allerlei verhalen boven water gekomen", vertelt burgemeester Van der Zwan. Volgens hem is dat belangrijk voor de nabestaanden van de verzetshelden maar heeft het ook een breder doel. „De verhalen laten zien hoe fragiel de democratie is. Je moet waakzaam zijn want je hebt het zo verloren."

Dat doodgewone mensen in verzet zijn gekomen kan anderen, die de huidige tijd chaotisch vinden, bemoedigen, denkt Van der Zwan. „Al is de manier waarop je je stem laat horen natuurlijk wel erg belangrijk; het moet bijdragen aan de saamhorigheid."

De verhalen raken de burgemeester ook persoonlijk. „Mijn ouders hebben de oorlog meegemaakt. Als 'zoon van' voel je de betrokkenheid, dat gaat altijd gepaard met emoties."

De herdenkingsboom is op deze plek geplaatst omdat die in het hart van Heerenveen ligt. Mensen kunnen er gemakkelijk bij elkaar komen en de boom heeft de ruimte om te groeien. "Het wordt een hele mooie, grote koningslinde", aldus Van der Zwan.

Wat er verder gebeurt met deze plek, dat laat hij over aan de mensen zelf. „Het zou het mooiste zijn als mensen zelf het initiatief nemen om er een gedenkwaardige plek van te maken."